

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Грідіна Олександра Володимировича
на тему «Інноваційний розвиток аграрних підприємств-виробників
зерна», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження. Забезпечення сталого розвитку вітчизняних аграрних підприємств передбачає досягнення та підтримання достатнього для здійснення розширеного відтворення рівня економічної ефективності. В свою чергу, основою здійснення діяльності та підвищення її ефективності є процес формування та реалізації економічного потенціалу підприємств. Вказаний процес унеможлиблюється без залучення інвестиційних ресурсів та впровадження інновацій з метою створення стійких конкурентних переваг, посилення ринкових позицій та збільшення рівня концентрації виробничого капіталу. При цьому інноваційну діяльність доцільно розглядати комплексно. Останнє зумовлює виключне значення побудови раціональних механізмів та систем забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств, що обумовлює своєчасність та актуальність теми дисертації Грідіна О.В.

Представлене дисертаційне дослідження відповідно до науково-дослідних тем Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за темами «Організаційно-економічні та технологічні засади підвищення ефективності виробництва і реалізації продукції в умовах формування інноваційної моделі розвитку агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0111U005203, 2011-2015 рр.) та «Механізми підвищення конкурентоспроможності, розвитку економічного та виробничо-технологічного потенціалу суб'єктів агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0116U003477, 2016-2020 рр.). Автором проведені дослідження інноваційної діяльності аграрних підприємств та запропоновано прикладні шляхи удосконалення управління нею в контексті стабілізації розвитку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Якісний аналіз дисертації свідчить, що здобувачем виконане достатньо глибоке вивчення теоретичного базису

поставленого наукового завдання. Список використаних джерел налічує 248 найменувань, серед яких наявні праці провідних фахівців з економічної теорії, аграрної економіки, менеджменту, нормативні, законодавчі та аналітичні матеріали. Сформульована мета та визначені завдання дослідження дозволили дисертанту вдало застосувати залучений інструментарій економічного дослідження. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Отже, отримані при виконанні дисертаційної роботи Грідіна О.В. наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи Грідіна О.В. полягає в отриманні нового вирішення наукового завдання обґрунтування теоретичних, методичних та практичних засад забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств-виробників зерна. Слід зазначити, що автору вдалося обґрунтувати концептуальні засади забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств, які передбачають створення умов для мобілізації потенційних можливостей використання в інноваційному процесі економічних ресурсів. Також важливими результатами, що характеризуються новизною, а також розкривають повноту і зміст дисертаційного дослідження є: удосконалення структури інтелектуального капіталу підприємства шляхом виділення системи управління знаннями й інтелектуальної власності, клієнтського та людського капіталів; ідентифікація взаємозалежності між витратами на вирощування зернових культур та ефективністю; удосконалення методичного підходу до обґрунтування типу ресурсозберігаючої технології з альтернатив використання техніки зарубіжного виробництва, кращих зразків або традиційної вітчизняної техніки; процедури ідентифікації напрямів стимулювання інноваційної активності підприємств; подальший розвиток тлумачення сутнісно-змістових характеристик інноваційного розвитку підприємства; ідентифікація тенденцій розвитку виробництва зерна в аграрних підприємствах на основі динаміки ринку, які відрізняються обґрунтуванням тренду подальшого зростання обсягу виробництва разом з експортом та пошуку нових ринків збуту при впровадженні нових технологій виробництва; розвиток інструментальних та процедурних підходів до реагування менеджменту аграрних підприємств-виробників зерна на впливи

інституційного середовища; обґрунтування систем заходів інноваційного розвитку аграрних підприємств-виробників зерна, які передбачають врахування параметрів технологічної, економічної та соціальної ефективності.

Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації. За темою дисертаційної роботи Грідіна О.В. опубліковано 40 наукових праць (26 одноосібних), із них: дві монографії у співавторстві, 12 статей у вітчизняних фахових наукових виданнях, 4 статті у зарубіжних виданнях та 22 публікації в матеріалах наукових конференцій та інших виданнях. Оприлюднені в публікаціях наукові положення не викликають сумнівів, не містять протиріч з базовими положеннями економічних наук, а також з достатньою повнотою відображають сутність та зміст матеріалів дисертаційного дослідження.

Винесені на захист положення наукової новизни та основні результати дослідження О.В. Грідіна з достатньою повнотою оприлюднені у відкритому друку. Вимоги щодо необхідної кількості статей у наукових фахових виданнях дотримано. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Грідіна О.В. «Інноваційний розвиток аграрних підприємств-виробників зерна» складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, викладена на 257 сторінках, у тому числі основного тексту 171 сторінка, включає 4 таблиці, 18 рисунків та 21 додаток на 45 сторінках.

У першому розділі надано генезис понятійно-категоріального апарату інноваційного розвитку аграрних підприємств, визначено сутність поняття інтелектуальний капітал підприємства та його структуру; розглянуто роль інноваційного потенціалу підприємства у контексті забезпечення його інноваційного розвитку.

Другий розділ присвячено розгляду сучасного стану зернопродуктового підкомплексу України, актуальні проблеми та перспективи його інноваційного розвитку; здійснено комплексний аналіз ефективності зерновиробництва у підприємствах України та Харківської області; визначено тенденції інституційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств виробників-зерна.

В третьому розділі обґрунтовано заходи забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств-виробників зерна; надано підходи до визначення ефективності ресурсозберігаючих технологій виробництва

продукції рослинництва; методичний підхід до обґрунтування ресурсозберігаючих технології у контексті забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств-виробників зерна.

Дисертація Грідіна О.В. «Інноваційний розвиток аграрних підприємств-виробників зерна» за предметно-об'єктною сферою, змістовим наповненням та характером наукових результатів відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Обсяг та оформлення дисертації є такими, що відповідають вимогам МОН України.

Практична цінність результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження характеризуються практичною значущістю в контексті можливості використання сільськогосподарськими товаровиробниками та органами державної влади запропонованих дисертантом наукових положень та практичних рекомендацій щодо інноваційно-інвестиційного розвитку аграрних підприємств. Рекомендації автора та окремі результати дисертаційного дослідження використовуються аграрними підприємствами Харківської області, регіональними органами управління агропромисловим розвитком, а також у навчальному процесі Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, що підтверджено відповідними документами.

Зауваження до дисертаційної роботи. Не дивлячись на достатньо високий теоретико-методичний рівень підготовки дисертаційної роботи необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки та дискусійні положення:

1. Потребує уточнення обґрунтування взаємозв'язку рівня розвитку інтелектуального капіталу та інноваційного потенціалу аграрного підприємства-виробника зерна.

2. Представлена в роботі модель інноваційного процесу не дозволяє визначити момент залучення інвестиційних ресурсів для розробки та впровадження інновацій, що робить її обмеженою в сучасних реаліях діяльності аграрних підприємств.

3. Потребує пояснення застосування автором дефініції «портфель інноваційного потенціалу» (рис. 1.2) в якості об'єкта нововведень.

4. Більше уваги в підрозділі 2.2 автору слід було б приділити питанням ціноутворення в процесі реалізації конкурентних переваг, створених на основі застосованих підприємствами інновацій.

5. Виділяючи пріоритетні напрями інноваційного розвитку аграрних підприємств автору слід було б розширити спектр типів інновацій та інноваційних рішень, а не обмежуватися деталізацією видів інновацій.

6. Розглядаючи в підрозділі 3.1 питання стратегічного управління інноваційно-інвестиційними процесами в аграрних підприємствах автору слід було б звернути більшу увагу на проблемні питання здійснення тактичних та оперативних заходів з імплементації стратегічних рішень.

7. В підрозділі 3.3 автору слід було б розглянути прогностичні показники реалізації запропонованих виробничих інновацій в динаміці, а не обмежуватися застосуванням розрахунків в цінах одного маркетингового року.

Вказані зауваження відображають власну наукову позицію опонента і не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів вирішення проблемних питань при вирішенні поставленої наукової проблеми та розв'язанні конкретизованих завдань дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України.
Дисертація Грідіна Олександра Володимировича «Інноваційний розвиток аграрних підприємств-виробників зерна» за змістом і оформленням відповідає вимогам пп. 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу та логістики
Сумського національного аграрного
університету

М.О. Лишенко